

บันทึก

เรื่อง ทหรีอปัญหาข้อกฎหมายตามมาตรา ๗๐๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(อู่ลอยชนิดยกเรือขึ้นพื้นน้ำเพื่อซ่อมท่องเรือได้ เป็นแพตามมาตรา ๗๐๓ (๒)
หรือไม่ และสามารถจดทะเบียนจำนองได้หรือไม่)

กรุงเทพมหานครได้มีหนังสือ ที่ กท ๐๓๐๖/๕๑๐๑ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรุงเทพมหานครมีปัญหาข้อกฎหมายว่า”อู่ลอย” จะจดทะเบียนจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หรือไม่ เนื่องจากธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (สำนักงานใหญ่) มีหนังสือแจ้งให้กรุงเทพมหานครพิจารณาทบทวนกรณีบริษัทอาเซีย มารีน เซอร์วิส จำกัด ซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคารฯ ได้รับอนุมัติวงเงินกู้จากธนาคารฯ และจะนำอู่ลอย (floating dock) ชนิดยกเรือขึ้นพื้นน้ำเพื่อซ่อมท่องเรือได้ มูลค่า ๓๕ ล้านบาท มาจำนองเป็นประกันให้แก่ธนาคารฯ แต่เขตราชบุรีบูรณะไม่ยอมจดทะเบียนจำนองให้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐๓ (๒)^๑ เรื่องนี้ กรุงเทพมหานครได้พิจารณาทบทวนแล้ว มีความเห็นพ้องกันกับความเห็นของเขตฯ ซึ่งแตกต่างจากความเห็นของธนาคารฯ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ธนาคารฯ เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยพระพุทศักราช ๒๔๕๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย(ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ.๒๕๒๕ มาตรา ๓^๒ กำหนดว่า “แพ” หมายความว่ารวมตลอดถึงโป๊ะอู่ลอย และสิ่งลอยน้ำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึง อู่ลอยจึงไม่ใช่เรือและไม่ต้องจดทะเบียนรับใบอนุญาตใช้เรือตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทศักราช ๒๔๕๖นอกจากนั้น ธนาคารฯ ได้มีหนังสือสอบถามไปยังกรมโรงงานอุตสาหกรรม และได้รับคำตอบว่า “อู่ลอย” (ตัวโครงสร้างของอู่ลอยทั้งหมด) นั้น

^๑มาตรา ๗๐๓ อันอสังหาริมทรัพย์นั้นอาจจำนองได้ไม่ว่าประเภทใด ๆ

สังหาริมทรัพย์อันจะกล่าวต่อไปนี้อาจจำนองได้ดุจกันหากว่าได้จดทะเบียนไว้แล้วตามกฎหมาย คือ

(๑) เรือกำปั่น หรือเรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป

(๒) แพ

(๓) สัตว์พาหนะ

(๔) สังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ซึ่งกฎหมายหากบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะการ

^๒มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“แพ” หมายความว่ารวมตลอดถึงโป๊ะ อู่ลอย และสิ่งลอยน้ำอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

ไม่ใช่เครื่องจักร จึงไม่สามารถจดทะเบียนกรรมสิทธิ์และจำนองได้ แต่เครื่องจักรที่ใช้ภายในอู่ลอยเพื่อการซ่อมเรือนั้นอยู่ในข่ายที่เป็นเครื่องจักรสามารถจดทะเบียนกรรมสิทธิ์และจำนองได้ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ.๒๕๑๔ ฉะนั้น ธนาคารา จึงมีความเห็นว่า “อู่ลอย” เป็นแพตามบทนิยามดังกล่าวข้างต้น

กรุงเทพมหานคร เห็นว่า การร่างบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้ร่างเป็นภาษาอังกฤษขึ้นก่อน แล้วจึงแปลเป็นภาษาไทยในภายหลัง ดังนั้น การที่จะทราบความหมายของตัวบทจึงสามารถจะอาศัยบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับภาษาอังกฤษเป็นบรรทัดฐานในการให้ความหมายได้ โดยมาตรา ๗๐๓ (๒) ของตัวบทฉบับภาษาอังกฤษบัญญัติไว้ว่า “floating houses” ซึ่งหมายความว่าแพที่เป็นที่อยู่อาศัยของคน “อู่ลอย” จึงมิใช่แพตามความหมายนี้ และไม่สามารถจดทะเบียนจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้

เนื่องจากธนาคารา ได้เสนอแนะว่า หากกรุงเทพมหานครไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของธนาคารา ให้นำปัญหานี้เสนอกระทรวงมหาดไทยหรือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาตีความเป็นบรรทัดฐาน ฉะนั้น กรุงเทพมหานครจึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นว่า “อู่ลอย” ของบริษัทฯ เป็นแพตามมาตรา ๗๐๓ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ และสามารถจดทะเบียนจำนองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หรือไม่ หรือจะจดทะเบียนจำนองได้เฉพาะเครื่องจักรที่ใช้ภายในอู่ลอยเพื่อการซ่อมเรือตามความเห็นของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกรุงเทพมหานคร และผู้แทนกระทรวงคมนาคม (กรมเจ้าท่า) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงคมนาคมว่า อู่ลอยตามที่เข้าใจกันทั่วไปนั้นเป็นชนิดที่ซ่อมได้เฉพาะส่วนของเรือที่อยู่พ้นน้ำตามปกติเท่านั้น ไม่สามารถยกเรือขึ้นพ้นน้ำทั้งลำเพื่อซ่อมท้องเรือภายนอกได้ ในปัจจุบัน มีอู่ลอยอีกชนิดหนึ่ง สามารถยกเรือขึ้นพ้นน้ำเพื่อซ่อมท้องเรือภายนอกได้ ไม่ต้องนำเรือที่ประสงค์จะซ่อมมายัง “อู่แห้ง” เหมือนเช่นเดิม

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวประกอบกับคำชี้แจงของผู้แทนฯ แล้ว มีความเห็นดังนี้

“แพ” ตามมาตรา ๗๐๓ (๒)^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หมายถึงแพคนอยู่อาศัยอย่างเรือนโรง ทรัพย์ประเภทนี้มีใบอนุญาตก่อสร้างและมีทะเบียนบ้านสามารถจดทะเบียนจำนองต่อหัวหน้าเขตหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๗๑๔^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับมาตรา ๑๖ (๑)^๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร

^๓โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^๔มาตรา ๗๑๔ อันสัญญาจำนองนั้น ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

^๕มาตรา ๑๖ ให้หัวหน้าเขตมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

ราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๑๘ หรือมาตรา ๑๓๒^๖ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ แต่อยู่ของบริษัทยาเซีย มาร์ติน เซอร์วิส จำกัด เป็นอยู่ซ่อมเรือชนิดหนึ่ง เคลื่อนที่ได้ และสามารถปรับระดับให้จมหรือลอยอยู่ในระดับลึกที่ต้องการ เมื่อนำเรือเข้าอู่แล้ว สามารถปรับระดับอู่ให้ลอยตัวยกเรือขนาดใหญ่ที่มีระวางหลายพันตันขึ้นพ้นน้ำเพื่อซ่อมท้องเรือภายนอกได้ จึงมิใช่แพคนอยู่อาศัยตามมาตรา ๗๐๓ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อยู่ลอยดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นเรือที่มีระวางขับน้ำตั้งแต่หกตันขึ้นไป ซึ่งต้องจดทะเบียนต่อกรมเจ้าท่าเพื่อรับใบอนุญาตใช้เรือตามมาตรา ๕^๗ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๑ เนื่องจากเป็นยานพาหนะทางน้ำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้งานอย่างเรือ ตามบทนิยามคำว่า “เรือ”^๘ ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๐ ลงวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ.๒๕๑๕ เรือตามบทนิยามดังกล่าวหมายถึงยานพาหนะทางน้ำทุกชนิดไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุก ลำเลียง ลาก จูง ดัน ยก ขุด หรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ทำนองเดียวกัน ยานพาหนะทางน้ำอาจเป็นได้ทั้งที่เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลและที่มิใช่เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล ฉะนั้น อยู่ลอยของบริษัทฯ จึงเป็นยานพาหนะทางน้ำอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้งานอย่างเรือตามบทนิยามดังกล่าวโดยยกเรือขึ้นพ้นน้ำเพื่อซ่อมท้องเรือภายนอก ส่วน “อยู่ลอย” ที่ระบุว่าเป็นแพตามบทนิยามคำว่า “แพ” ในมาตรา ๓^๙ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ.๒๕๒๕ นั้น หมายถึง อยู่ลอยที่มีได้มี

(๑) อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายใด ๆ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ หัวหน้าส่วนอำเภอ และประธานกรรมการสุขาภิบาล เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๓๒ หน้าที่ของกรรมการอำเภอนอกจากที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่นี้ ยังต้องทำตามความซึ่งกำหนดไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายอย่างอื่น ๆ อันกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอ แม้พระราชกำหนดกฎหมายใดมิได้ระบุไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายนั้น ๆ ว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใด ก็ให้พึงเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอที่จะรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ

มาตรา ๕ นอกจากจะมีความตกลงกับต่างประเทศเป็นอย่างอื่น เรือที่ใช้น่านน้ำสยามต้องรับใบอนุญาตใช้เรือ เว้นแต่

๑. เรือของราชนาวิสยาม
๒. เรือของรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งเข้ามาในน่านน้ำสยามชั่วคราว
๓. เรือต่างประเทศ ซึ่งเข้ามาในน่านน้ำสยามชั่วคราว และใบอนุญาตยังไม่สิ้นอายุ
๔. เรือที่มิใช่เรือกลขนาดต่ำกว่ายี่สิบห้าตัน
๕. เรือซึ่งต้องมีประจำเรือใหญ่ตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เรือ” หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิดไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุกลำเลียง ลาก จูง ดัน ยก ขุด หรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้น้ำได้ทำนองเดียวกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

วัตถุประสงค์เพื่อใช้งานอย่างเรือ ซึ่งไม่เข้าลักษณะเป็นเรือตามบทนิยามคำว่า “เรือ” อยู่ลอยชนิดนี้เป็นอยู่ซ่อมเรือที่ใช้กันในสมัยก่อนซึ่งซ่อมเรือได้เฉพาะส่วนของเรือที่อยู่พื้นน้ำตามปกติเท่านั้น ไม่สามารถยกเรือขึ้นพื้นน้ำทั้งลำเพื่อซ่อมท้องเรือภายนอกได้จึงไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้งานอย่างเรือเดิมการซ่อมท้องเรือภายนอกที่อยู่ใต้ผิวน้ำต้องซ่อมที่ “อยู่แห้ง” ซึ่งเมื่อนำเรือเข้าอู่แล้ว สูบน้ำภายในอู่ออกหมด จึงสามารถซ่อมท้องเรือภายนอกได้ ดังนั้น อยู่ลอยตามบทนิยามคำว่า “แพ” ดังกล่าว จึงมีลักษณะแตกต่างจากอยู่ลอยของบริษัทฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้งานอย่างเรือ ฉะนั้น อยู่ลอยของบริษัทฯ ซึ่งเป็นเรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เมื่อจดทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตใช้เรือตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๑ แล้ว ย่อมเป็นสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ตามมาตรา ๗๐๓ (๑)^{๙๐} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจดทะเบียนจำนองต่อหัวหน้าเขตหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ตามมาตรา ๗๑๔^{๙๑} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับมาตรา ๑๖ (๑)^{๙๒} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๑๘ หรือมาตรา ๑๓๒^{๙๓} แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ดังนั้น จึงมิใช่จดทะเบียนจำนองได้เฉพาะเครื่องจักรที่ใช้ภายในอยู่ลอยเพื่อการซ่อมเรือตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ.๒๕๑๔ตามความเห็นของกรมโรงงานอุตสาหกรรม เท่านั้น

สรุปแล้ว อยู่ลอยของบริษัทอาเซีย มารีน เซอร์วิส จำกัด มิใช่แพตามมาตรา ๗๐๓ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เป็นเรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เมื่อจดทะเบียนต่อกรมเจ้าท่าเพื่อรับใบอนุญาตใช้เรือตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๔๘๑ แล้ว ย่อมเป็นสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ตามมาตรา ๗๐๓ (๑) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และมีใช้จดทะเบียนจำนองได้เฉพาะเครื่องจักรที่ใช้ภายในอยู่ลอยเพื่อการซ่อมเรือตามความเห็นของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเท่านั้น

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๖๔

^{๙๐}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^{๙๑}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๔)

^{๙๒}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๕)

^{๙๓}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๖)